

ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

2026

ՀՈՒՆՎԱՐ - ՓԵՏՐՎԱՐ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԹԵՍՏ 2

Խմբի համարը

Նստարանի համարը

Հարգելի՛ դիմորդ

Խորհուրդ ենք տալիս առաջադրանքները կատարել ըստ հերթականության: Ուշադիր կարդացե՛ք յուրաքանչյուր առաջադրանք և պատասխանների առաջարկվող տարբերակները: Եթե Ձեզ չի հաջողվում որևէ առաջադրանքի անմիջապես պատասխանել, ժամանակը խնայելու նպատակով կարող եք այն բաց թողնել և դրան անդրադառնալ ավելի ուշ:

Ձեր առջև դրված թեստ-գրքույկի էջերի դատարկ մասերը ազատորեն կարող եք օգտագործել սևագրության համար: **Թեստ-գրքույկը չի ստուգվում: Ստուգվում է միայն պատասխանների ձևաթուղթը:**

Առաջադրանքները կատարելուց հետո չմոռանա՛ք պատասխանները ուշադիր և խնամքով նշել պատասխանների ձևաթղթում: Պատասխանների ձևաթղթի ճիշտ լրացումից է կախված Ձեր քննական միավորը:

Մաղթում ենք հաջողություն:

Ա ՄԱԿԱՐԴԱԿ

1 Մամլուքները ե՞րբ են վերջնականապես գրավել Տարսոն և Ադանա քաղաքները:

- 1) 1375 թ.
- 2) 1361 թ.
- 3) 1360 թ.
- 4) 1373 թ.

2 Ո՞ր դարերով են թվագրվում Հայաստանում հայտնաբերված արամեական այբուբենով արձանագրությունները:

- 1) Ք. ա. III – Ք. հ. II դարերով
- 2) Ք. ա. II – Ք. հ. II դարերով
- 3) Ք. ա. III – Ք. հ. I դարերով
- 4) Ք. ա. II – Ք. հ. IV դարերով

3 Հերակլ կայսրը ո՞ր թվականին է Քրիստոսի Խաչափայտը վերադարձրել Երուսաղեմ:

- 1) 622 թ.
- 2) 635 թ.
- 3) 628 թ.
- 4) 631 թ.

4 Ե՞րբ է թուրքական երեք գորամաս ներխուժել Արցախի Վարանդա գավառ:

- 1) 1725 թ.
- 2) 1727 թ.
- 3) 1726 թ.
- 4) 1724 թ.

5 Ինքնիշխան Հանրապետությունների Միությունն ստեղծելու մասին պայմանագրի հանդիսավոր ստորագրումը ԽՍՀՄ ղեկավարության կողմից ո՞ր օրը նշանակվեց:

- 1) 1991 թ. օգոստոսի 20-ին
- 2) 1991 թ. մայիսի 25-ին
- 3) 1991 թ. հուլիսի 25-ին
- 4) 1991 թ. մարտի 17-ին

6 Ե՞րբ է Տիգրան Մեծը հպատակեցրել Ադվանքը:

- 1) Ք. ա. 93 թ.
- 2) Ք. ա. 88 թ.
- 3) Ք. ա. 92 թ.
- 4) Ք. ա. 94 թ.

7 Ե՞րբ են սկսվել ու մինչև ե՞րբ շարունակվել Ջավախքի հայ բնակչության և հայկական զորքի դիմադրական մարտերը թուրքական զորքի դեմ:

- 1) 1918 թ. մայիսի 22-ից մինչև մայիսի 30-ը
- 2) 1918 թ. մայիսի 7-ից մինչև հունիսի 6-ը
- 3) 1918 թ. մայիսի 16-ից մինչև մայիսի 27-ը
- 4) 1918 թ. մայիսի 5-ից մինչև մայիսի 30-ը

8 ՀՀ նախագահը ե՞րբ է հրամանագրով կասեցրել հայ-թուրքական արձանագրությունների վավերացման գործընթացը:

- 1) 2015 թ. սեպտեմբերի 6-ին
- 2) 2010 թ. ապրիլի 22-ին
- 3) 2015 թ. հունվարի 29-ին
- 4) 2009 թ. հոկտեմբերի 10-ին

9 Աշոտ Մսակերը ո՞ր բերդաքաղաք տեղափոխեց իր նստավայրը:

- 1) Շիրակավան
- 2) Դարույնք
- 3) Բագավան
- 4) Բագարան

10 Թվարկվածներից ո՞վ է Հռոմկլայի մանրանկարչության դպրոցի նշանավոր ներկայացուցիչը:

- 1) Թորոս Ռոսլինը
- 2) Գրիգոր Մլիճեցին
- 3) Թորոս Տարոնացին
- 4) Սարգիս Պիծակը

11 Թվարկված ստեղծագործություններից որի՞ հեղինակն է Փարավոն Միրզոյանը:

- 1) «Բազմաչափ օբյեկտ»
- 2) «Անվերնագիր»
- 3) «Նատյուրմորտ դաշտային ծաղիկներով»
- 4) «Կոմիտասի վերջին գիշերը»

12 X դարում որքա՞ն բերդ և ամրոց կար Վասպուրականի թագավորությունում:

- 1) 63
- 2) 52
- 3) 43
- 4) 72

13 Թվարկվածներից ո՞վ է իր 115 զինյալներով Սասունի անգն բնակչությանը և վիրավորներին իջեցրել Մշո դաշտ և նրանց տեղավորել հայկական գյուղերում:

- 1) Մեքաստացի Մուրադը
- 2) Սմբատը
- 3) Գևորգ Չաուշը
- 4) Անդրանիկը

14 Որքա՞ն կովող ուժ կար Կովկասյան ճակատի ռուսական յոթ կորպուսներում 1917 թ. ապրիլի դրությամբ:

- 1) 258 000
- 2) 182 000
- 3) 232 000
- 4) 158 000

15 ՌԿ(բ)Կ կովկասյան բյուրոյի 1921 թ. սեպտեմբերի 3-ի «Կարսի կոնֆերանսի մասին» որոշման մեջ ի՞նչ էր նշվում:

- 1) Խստորեն պահպանել Ալեքսանդրապոլի պայմանագրի շրջանակները, «ոչ մի դեպքում թույլ չտալ ԽՍՀՄ հանրապետությունների մեկուսի ելույթները»:
- 2) Խստորեն պահպանել Մոսկվայի պայմանագրի շրջանակները, «ոչ մի դեպքում թույլ չտալ Կովկասի հանրապետությունների մեկուսի ելույթները»:
- 3) Խստորեն պահպանել Մոսկվայի պայմանագրի շրջանակները, «ոչ մի դեպքում թույլ չտալ ԽՍՀՄ հանրապետությունների մեկուսի ելույթները»:
- 4) Կոնֆերանսում բոլոր հարցերը քննարկել առանց նախապայմանների՝ խստորեն պահպանելով Ալեքսանդրապոլի պայմանագրի շրջանակները:

16 Ըստ Պատմահոր գրածի՝ ո՞ւմ էր վստահել Արտաշես Բարեպաշտը հայոց գորքի հյուսիսային մասը:

- 1) Տիրանին
- 2) Արտավազդին
- 3) Սմբատին
- 4) Զարեհին

17 Ո՞վ է մեջբերված խոսքի հեղինակը:

«... Քանզի, եթե մեռնեն, մեր թշնամիները կմեռնեն, և եթե սպանեն, մեր թշնամիները կսպանվեն, և մենք կապրենք խաղաղությամբ: Քանզի, եթե նրանք իրենց երկրում մնան, մեզ հանգիստ չի լինի»:

- 1) Հովիհանոսը
- 2) Մավրիկիոսը
- 3) Հովիհանոսը
- 4) Խոսրով I Անուշիրվանը

18 Որտե՞ղ է ասվել հետևյալ խոսքը:

«Ամեն ոք իր մասին է մտածում: Իր երկրի սահմաններից այն կողմ եթե նայող կա, նայում է միայն հանուն իր շահերի: Ոչ ոք ոչ մի մարդ չի ուղարկի տաճկական ճակատ՝ տուն գնացող ռուսներին փոխարինելու համար... մենակ ենք և պետք է ապավինենք միայն մեր ուժերին՝ թե՛ ճակատը պաշտպանելու և թե՛ երկրի ներսում կարգ հաստատելու համար»:

- 1) Թիֆլիսի Հայոց ազգային խորհրդի նիստում
- 2) Արևելահայերի ազգային համախորհրդակցությունում
- 3) Երևանի Հայոց ազգային խորհրդի նիստում
- 4) Արևմտահայերի ազգային խորհրդի նիստում

19 Տերմինների կամ հասկացությունների տրված բացատրություններից ո՞րն է ճիշտ:

- 1) Հայ պատմիչների վկայած՝ հայկական նախամաշտոցյան այբուբենին գիտության մեջ պայմանականորեն տրվել է «դանիելյան նշանագրեր» անվանումը:
- 2) Վանի համահայկական պետության մեջ թագավորին կից գործող Ավագների խորհրդի անդամները կոչվում էին արքայի «գործակալներ»:
- 3) Հայաստանում III դարից սկսված ժամանակաշրջանը հայտնի է «բուն հելլենիստական» անունով:
- 4) Բաբելոնյան արձանագրություններում հիշատակվող Հայասա անվանումը նշանակում է Հայք, Հայաստան:

20 Տերմինների կամ հասկացությունների բացատրություններից որո՞նք են սխալ:

- ա. Արևելահայերի ազգային խորհրդի որոշումով կազմակերպվող գորամիավորը կոչվում էր նաև երկրապահ դիվիզիա:
- բ. Հակահամիդյան շարժման մեջ ազդեցիկ դիրք ունեցող երիտասարդ թուրքերի կազմակերպությունը կոչվում էր «Միություն և առաջադիմություն»:
- գ. Բրեստ–Լիտովսկի բանակցություններում բոլշևիկների առաջ քաշած սկզբունքը հայտնի է «հաշտություն առանց բռնակցումների և ռազմատուգանքների» անունով:
- դ. Հայոց եկեղեցու ունեցվածքի բռնագրավման դեմ հայ ժողովրդի պայքարը կազմակերպելու համար Թիֆլիսում Արմեն Գարոյի գլխավորությամբ ստեղծված մարմինը կոչվում էր «Ինքնապաշտպանության կենտրոնական կոմիտե»:
- ե. Առաջին աշխարհամարտի առաջին երկու տարիներին երիտթուրքերի կողմից կազմակերպված Հայոց ցեղասպանությունը մարդկությանը հայտնի է «Մեծ եղեռն» անունով:

- 1) ա, դ
- 2) բ, ե
- 3) ա, ե
- 4) բ, գ

21

Տրվածներից ո՞րն է Անիի Բագրատունյաց թագավորության անկման պատճառները ներկայացնող պատասխանի ճիշտ տարբերակը:

- ա. երկրի ավատատիրական մասնատվածության վերացումը
- բ. Հայաստանի կենտրոնախույս ուժերի անկախական ձգտումները
- գ. Հայաստանի նկատմամբ Բյուզանդիայի վարած նվաճողական քաղաքականությունը
- դ. Խալիֆայության կողմից Հայաստանի կենտրոնաձիգ ուժերին օժանդակելը
- ե. թագավորության ներսում սկսված գահակալական պայքարը
- զ. երկրի տնտեսության ընդհանուր անկումը

- 1) ա, բ, գ
- 2) բ, գ, ե
- 3) ա, գ, ե
- 4) բ, գ, դ

22

Գտե՛ք արևմտահայության նկատմամբ Ռուսաստանի Ժամանակավոր կառավարության քաղաքականության արդյունքները ներկայացնող պատասխանի ճիշտ տարբերակը:

- ա. Արևմտյան Հայաստանում մտցվեց կառավարման նոր ձև:
- բ. Ժամանակավոր կառավարությունը ճանաչեց Արևմտյան Հայաստանի անկախությունը:
- գ. Մինչև հատուկ որոշում կայացնելը՝ Արևմտյան Հայաստանից թուրքական զորքի հետ փախած քրդերը վերադարձան հայկական մարզեր:
- դ. Ռուսաստանի նոր իշխանությունը հայկական մարզերում հայանպաստ քաղաքականություն էր իրականացնում:
- ե. Ռուսական զորքերը մնացին Հայաստանում մինչև հայկական պետության կայանալը:
- զ. Ժամանակավոր կառավարությունը հրահանգեց թույլատրել արևմտահայերին վերաբնակվելու հայկական մարզերում:

- 1) բ, գ, ե
- 2) ա, գ, զ
- 3) բ, դ, ե
- 4) ա, դ, զ

23

Ըստ ժամանակագրական հաջորդականության՝ տրված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել երրորդը:

- ա. Կոտմանի դաշտում տեղի ունեցած ճակատամարտը
- բ. Դվինի գրավումը մոնղոլների կողմից
- գ. Ջալալեդդինին պարտության մատնելուց հետո մոնղոլների վերադարձը Միջին Ասիա
- դ. մոնղոլ պատվիրակների սպանությունը անեցիների կողմից
- ե. Շամքոր քաղաքի գրավումը մոնղոլների կողմից
- զ. Ջաբելի և Հեթումի ամուսնությունը

- 1) դ
- 2) գ
- 3) բ
- 4) ե

24

Տրված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել չորրորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. գեներալ Թոմսոնի դառնալը Բաքվի նահանգապետ
- բ. Հովհաննես Քաջազունու նորաստեղծ կառավարության ժամանելը Երևան
- գ. Հայաստանի առաջին հանրապետության խորհրդարանի կողմից «Դպրոցի կառավարման մասին» օրենքի ընդունումը
- դ. Արցախահայության առաջին համագումարի սկիզբը Շուշիում
- ե. Հայաստանի խորհրդի առաջին նիստի բացումը
- զ. Հայոց ազգային խորհուրդը չճանաչելու մասին Խալիլ բեյի հայտարարությունը

- 1) գ
- 2) գ
- 3) ե
- 4) դ

25

Կատարե՛ք համապատասխանեցում և գտե՛ք պատասխանի ճիշտ տարբերակը:

Գործիչ

Պաշտոն

- 1. Երվազ
- 2. Տիրիբազ
- 3. Գուրաս
- 4. Վահագն
- 5. Աժդահակ

- ա. Հայաստանի գահակալ
- բ. Հյուսիսային Միջագետքի փոխարքա
- գ. Մեծ Հայքի գերագույն քուրմ
- դ. Մարաստանի արքա
- ե. Հայաստանի արևմտյան մասի կառավարիչ
- զ. Հայոց դիցարանի կրակի և արդարության աստվածը

- 1) 1-գ, 2-ե, 3-բ, 4-զ, 5-ա
- 2) 1-ե, 2-գ, 3-բ, 4-զ, 5-դ
- 3) 1-գ, 2-ե, 3-դ, 4-ա, 5-զ
- 4) 1-գ, 2-ե, 3-բ, 4-ա, 5-դ

26

Հայ գիտնականների անունները համապատասխանեցրե՛ք իրենց գործունեության բնագավառներին և գտե՛ք պատասխանի ճիշտ տարբերակը:

1. քիմիա	ա. Արտաշես Շահինյան
2. ֆիզիոլոգիա	բ. Տիգրան Ջրբաշյան
3. մաթեմատիկա	գ. Լևոն Օրբելի
4. երկրաբանություն	դ. Սուրեն Երեմյան
5. պատմագիտություն	ե. Հովսեփ Օրբելի
	զ. Ստեփան Ղամբարյան

- 1) 1-բ, 2-ե, 3-դ, 4-գ, 5-ա
- 2) 1-գ, 2-գ, 3-ա, 4-բ, 5-դ
- 3) 1-բ, 2-գ, 3-ա, 4-գ, 5-դ
- 4) 1-գ, 2-ե, 3-դ, 4-բ, 5-ա

27

Տրվածներից որո՞նք են 1896 թ. հունվարի 30-ին Հալեպում կնքված հաշտության պայմաններից:

- ա. Զեյթունում պետք է նշանակվեր բնակչության համար ցանկալի տեղացի կառավարիչ
- բ. օսմանյան կառավարությունը պարտավորվում էր զորքերը հետ քաշել Զեյթունից
- գ. զեյթունցիները կարող էին պահել պաշտպանական նվազագույն քանակի զենք
- դ. հնչակյան գործիչները սեփական ծախսով պետք է հեռանային կայսրության տարածքից
- ե. տեղական պաշտոնյաները լինելու էին հայեր
- զ. օսմանյան կառավարությունը պարտավորվում էր ապահովել հայերի կյանքն ու գույքը

- 1) ա, գ, դ
- 2) բ, գ, ե
- 3) ա, դ, գ
- 4) բ, ե, գ

28

Ե՞րբ են Պասկևիչի զորքերը գրավել Ախալցխան:

- 1) 1828 թ. հունիսի 23-ին
- 2) 1829 թ. հուլիսի 24-ին
- 3) 1828 թ. օգոստոսի 15-ին
- 4) 1829 թ. օգոստոսի 28-ին

29 ԽՍՀՄ արտաքին գործերի ժողկոմ Վ. Մոլոտովը ե՞րբ է Թուրքիայի դեսպանին ներկայացրել Խորհրդային Միության տարածքային պահանջները:

- 1) 1945 թ. հունիսին
- 2) 1953 թ. մայիսին
- 3) 1945 թ. մարտին
- 4) 1953 թ. փետրվարին

30 Որտեղի՞ց է սկիզբ առնում Արևմտյան Տիգրիսը:

- 1) Խաչափայտի լեռներից
- 2) Հայկական Տավրոսից
- 3) Ծաղկանց լեռներից
- 4) Ծովք լճից

31 Ո՞վ է կառուցել Արցախի Ամարաս գյուղի եկեղեցին:

- 1) Արիստակեսը
- 2) Գրիգոր Լուսավորիչը
- 3) Մեսրոպ Մաշտոցը
- 4) Գրիգորիսը

32 Ո՞վ է մեջբերված խոսքերի հեղինակը:

«Պատերազմը, երևի, ամառը կվերջանա, և պատերազմից հետո կմեկնեմ Ամերիկա ... կմնամ մի քանի տարի, մինչև որ բոլոր ամերիկահայերին վերադարձնենք հայրենիք ... Հույս կա, որ թե՛ Ռուսաստանը, թե՛ Անգլիան ու Ֆրանսիան ուժ կտան մեր պահանջներին, և մոտ ապագայում կստեղծվի ազատ Հայաստան ...»:

- 1) Ալեքսանդր Խատիսյանը
- 2) Արմեն Գարոն
- 3) Հովհաննես Քաջազնունին
- 4) Սիմոն Վրացյանը

33 Ո՞ւմ անունն է բաց թողնված մեջբերված հատվածում:

«Աստվածներից առաջիններն ահեղ էին ու երևելի և աշխարհի մեծամեծ բարիքների պատճառ, աշխարհի ու բազմամարդության սկիզբ: Սրանցից առաջ եկավ հսկաների սերունդը. . . Սրանցից մեկն էր . . . _____ »:

- 1) Թորգոմի
- 2) Հայկի
- 3) Արամի
- 4) Հաբեթի

34 Որտե՞ղ է ընդունվել հետևյալ որոշումը:

«Պատրաստ լինել իշխանությունը գրավելու, երբ նեցուկ կունենանք մի հարևան երկիր, որով հնարավոր կլինի կապվել բանվորա-գյուղացիական Ռուսաստանի հետ»:

- 1) Ալեքսանդրապոլում
- 2) Բաքվում
- 3) Թիֆլիսում
- 4) Երևանում

35 Թվարկվածներից որո՞նք չէին մտնում Քաղյակ ենթահամակարգի մեջ:

1. աստղագիտություն
2. երաժշտություն
3. տրամաբանություն
4. թվաբանություն
5. ճարտասանություն
6. երկրաչափություն

36 Տերմինների կամ հասկացությունների բացատրություններից որո՞նք են սխալ:

1. Հայաստանի առաջին հանրապետությունում 1919-1920 թթ. քաղաքներում և գավառներում ներդրված համայնքային ինքնավարությունները կոչվում էին զեմստովոներ, որոնք նշանակովի մարմիններ էին:
2. Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո հանրապետությունում ստեղծված գործադիր իշխանության նոր մարմինները կոչվում էին ժողովրդական կոմիսարիատներ:
3. Քեմալական ազգայնամոլական շարժման նպատակները ձևակերպած պաշտոնական փաստաթուղթը կոչվում էր «Թուրքական ազգային ուխտ»:
4. ԼՂԻՄ Մարտակերտի շրջանի Գետաշեն և Մարտունաշեն գյուղերում 1992 թ. գարնանը խորհրդային բանակի հետ համագործակցությամբ ադրբեջանական իշխանությունների իրականացրած գործողությունը կոչվում էր «Կուլցո»՝ «Օղակ»:
5. Արցախյան հիմնախնդրի լուծման նպատակով ԵԱՀԿ ձևաչափով ու Ռուսաստանի, Ֆրանսիայի և ԱՄՆ-ի համանախագահությամբ ստեղծված կառույցը կոչվում էր ԵԱՀԿ Մինսկի խումբ:

37 **Տրված պատմական իրադարձությունների հետևանքներից որո՞նք են ճիշտ:**

1. Ռուսա I-ի հաղթարշավների հետևանքով Ասորեստանը թուլացավ և, չկարողանալով այլևս վերականգնել իր դիրքերն Առաջավոր Ասիայում, նվաճվեց Բաբելոնի կողմից:
2. Միայն Արգիշտի I-ի և Սարգուրի II-ի նվաճումների հետևանքով Վանի թագավորություն բերվեց մեկ միլիոնից ավելի ռազմագերի-ստրուկ:
3. Սարգուրի II-ի կողմից կախյալ թագավորությունները վերացնելու և պետության վարչական միավորներ դարձնելու հետևանքով Վանի թագավորությունն սկսեց անցում կատարել համադաշնային կառավարման համակարգից կենտրոնացված պետության:
4. Արգիշտի I-ի կողմից Բաբելոնիայի նվաճման հետևանքով հայոց աշխարհակալության արևմտյան սահման դարձավ Միջերկրական ծովի արևելյան ավազանը:
5. Մենուայի հաղթարշավների հետևանքով Հայկական լեռնաշխարհի հյուսիսային շրջանները մտան Վանի տերության կազմի մեջ, սակայն հարկատու չդարձան:
6. Սարգուրի II-ի կողմից Բաբելոնիայի վերանվաճման հետևանքով հայոց աշխարհակալության հարավային սահմանը կրկին հասավ Պարսից ծոց:

38 **Տրվածներից որո՞նք են Խորհրդային Հայաստանի գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման գործընթացի իրական պատճառահետևանքային կապեր:**

1. Համատարած կոլեկտիվացումից դժգոհ Դարալագյազի շրջանի գյուղացիները 1929 թ. գարնանը ապստամբեցին, իսկ նրանց պայքարը ղեկավարեցին նախկին խմբապետներ Մարտիրոսը և Ղարաշխանը:
2. Պետությունը ստիպված էր հրաժարվել համատարած կոլեկտիվացման կարգախոսից և գյուղացիական տնտեսությունների նկատմամբ սկսեց կիրառել հարկերի ավելացման քաղաքականություն:
3. Գյուղացիների տեղաշարժերը կասեցնելու նպատակով նրանցից խլեցին տրանսպորտային միջոցները:
4. Հարկային ծանր բեռին չդիմանալու արդյունքում Հայաստանի գյուղացիության ճնշող մեծամասնությունը ստիպված անդամագրվեց կոլտնտեսություններին 1935-1937 թթ. :
5. Կոլեկտիվացման արդյունքում Խորհրդային Հայաստանում 1930-ական թթ. վերջին կար ավելի քան 1500 կոլտնտեսություն:
6. Կոլտնտեսությունները նյութական շահագրգռվածության լայնորեն կիրառման արդյունքում ապահովեցին տնտեսական վերելք:

Ընտրե՛ք ճիշտ պնդումները:

1. Միքայել Սեբաստացի կաթողիկոսը 1562 թ. գումարված եկեղեցական գաղտնի ժողովի անունից Աբգար Թոխաթեցու ղեկավարությամբ պատվիրակություն ուղարկեց Հռոմ:
2. 1604 թ. շահ Աբաս I-ը ձեռնամուխ եղավ Օսմանյան տերությանը 1590 թ. զիջած տարածքների վերագրավմանը:
3. Բյուզանդիայի մայրաքաղաքը օսմանյան թուրքերի կողմից գրավվելուց ութ տարի անց Կ. Պոլսում հիմնադրվեց հայոց պատրիարքություն:
4. Շահ Աբաս I-ը, հայ վաճառականությանը փոխադրելով Իրանի հյուսիսային նահանգներ, որոշել էր մետաքսի առևտուրը տեղափոխել Պարսից ծոցի շրջան:
5. Կարա-կոյունլուներին պարտության մատնելուց և նրանց մայրաքաղաք Թավրիզը գրավելուց հետո Սեֆյանները 1502 թ. հիմնադրեցին իրենց պետությունը:
6. XVIII դ. առաջին կեսից միայն զեյթունցիները պարտավորվեցին օսմանյան իշխանություններին վճարել տարեկան որոշակի հարկ և պահպանեցին իրենց ներքին ինքնուրույնությունը:

Տրված պնդումներից որո՞նք են սխալ:

1. 1882 թ. նոյեմբերի վերջերին թուրքական ոստիկանությունը հայտնաբերել է Կարինի «Պաշտպան հայրենյաց» կազմակերպությունը և բանտարկել շուրջ 70 մարդու:
2. Մկրտիչ Խրիմյանի խորհրդով Մկրտիչ Փորթուգալյանը և նրա 12 սաները ստեղծել են մի միություն, որը կազմել է ապագա Հնչակյան կուսակցության կորիզը:
3. Գրիգոր Արծրունու գլխավորությամբ մի խումբ հայ երիտասարդներ 1882 թվականին Թիֆլիսում հիմնել են գաղտնի խմբակ, որը գոյատևել է մինչև 1886 թվականը:
4. 1863 թ. մայիսի 24-ին Կ. Պոլսի Ազգային ընդհանուր ժողովը հաստատել է արևմտահայերի կանոնադրությունը կամ Ազգային սահմանադրությունը:
5. Հմուտ հայագետներ Հ. Հյուբշմանը և Ա. Մեյեն ճշտել են հայերենի տեղը հնդեվրոպական լեզվաընտանիքում՝ որպես նրա առանձին ճյուղ:
6. Հրայր Դժոխքի համոզմամբ՝ օսմանյան բռնատիրությունից ազատագրումը հնարավոր էր միայն կայսրության բոլոր ժողովուրդների համատեղ պայքարի շնորհիվ:

41

Ո՞ր իրադարձությունն է խախտում տրված շարքի ժամանակագրական ճիշտ հաջորդականությունը:

1. Վաղարշ II-ի գահակալման ավարտը
2. Կարակալայի ուղարկված զորքի ջախջախումը և վտարումը Հայաստանից
3. Մակրինոս կայսեր կողմից հայ-հռոմեական դաշինքի վերականգնումը
4. Խոսրով I-ի արշավելը Կովկասի լեռնական ցեղերի դեմ՝ հոր մահվան վրեժն առնելու համար
5. Տրդատ II-ի հաղթական արշավանքները և հասնելը մինչև Տիգրոն
6. Արտավազդ V-ի գահակալելը Մեծ Հայքում

42

Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

1. Շահամիր Շահամիրյանի գլխավորությամբ ազատագրական խմբակի ստեղծումը Մաղրասում
2. Հովսեփ Էմինի վերադառնալը Հյուսիսային Կովկասից Հայաստան
3. Մովսես Սարաֆյանի կողմից Հայաստանի ազատագրության ծրագրի ներկայացնելը Ռուսաստանի արտաքին գործերի կոլեգիային
4. Գեորգիևսկում ռուս-վրացական դաշնագրի կնքումը
5. Մոսկվայում Մովսես Բաղրամյանի միանալը Հովսեփ Էմինին

--	--	--	--	--

43

Արշակունիների թագավորության շրջանի գործիչների անունները համապատասխանեցրե՛ք նրանց ասած խոսքերին:

- Ա. «Քեզ պսակում եմ ..., որովհետև դու ձգտում էիր հայոց վրա թագավորելու, և իմ՝ ասպետիս պարտքն է քեզ պսակել իմ հայրերի իշխանության կարգով»:
- Բ. «Քավ լիցի՝ իմ մոլորված ոչխարը մատնեմ գայլերին»:
- Գ. «Հեռո՛ւ ինձանից, չարագո՛ր ըծ ծառա, որ տերերիդ վրա տեր ես դարձել, և ես չեմ ների քեզ և քո որդոց իմ նախնիների վրեժը...»:
- Դ. «Իմ այնքան ծառայությունների, արյուն ու քրտինք թափելու... հատուցումն ա՛յս եղավ: Բայց այս մահը երանի՛ թե ձիու վրա ինձ հասներ»:
- Ե. «Այժմ, երբ ինձ տեսնում ես կարճահասակ, մեծությանս չափը չես հասկանում, որովհետև մինչ այժմ ես քեզ համար առյուծ էի, իսկ այժմ՝ աղվես...»:

1. Արշակ II
2. Սմբատ Բագրատունի
3. Մուշեղ Մամիկոնյան
4. Մահակ Պարթև
5. Վասակ Մամիկոնյան
6. Մանվել Մամիկոնյան

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե

44

Գործիչների անունները համապատասխանեցրե՛ք նրանց հետ կապված իրադարձություններին:

- Ա. Նրա գլխավորությամբ 78–հոգանոց հայդուկ–կամավորների ջոկատն անցավ ռուս–թուրքական սահմանը և մարտի բռնվեց թուրքերի և քրդերի հետ:
- Բ. Նրա գլխավորությամբ 1895 թ. աշնանը Մալաթիայի հայերը ջարդեցին ու քաղաքից դուրս քշեցին թուրք ոստիկաններին ու թուրքական խուժանին:
- Գ. Նա դարձել է Զեյթունի 1895–1896 թթ. ապստամբության փաստական ղեկավարը:
- Դ. Նա գլխավորել է Վանի 1896 թ. հերոսական ինքնապաշտպանությունը:
- Ե. Նա մտահոգել է Խանասորի արշավանքի գաղափարը և եղել է այդ վրեժխնդրական գործողությունը գլխավորողներից մեկը:

1. Նիկոլ Դուման
2. Մկրտիչ Ավետիսյան
3. Եղիշե քահանա Խաչատրյան
4. Նազարեթ Չաուշ
5. Սարգիս Կուկունյան
6. Արմենակ Եկարյան

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե

45

Տրված վեց պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրե՛ք «Ճիշտ է», «Միայն է», «Զգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

1. Հայոց իշխանական համակարգում գործել է «Իմ վասալի վասալը իմ վասալն է» ենթակայության ավատատիրական սկզբունքը:
2. Խաչակիրներն առաջին անգամ հայտնվել են Կիլիկիայում Լևոն I իշխանի հոր՝ Կոստանդին I–ի օրոք:
3. Հայաստանում Բագրատունիների օրոք կար Արշակունյաց ժամանակաշրջանին այնքան հատուկ հակասությունը թագավորական իշխանության և եկեղեցու միջև, սակայն հայոց կաթողիկոսը ճանաչում էր թագավորի գերիշխանությունը:
4. Կիլիկյան Հայաստանում սպարապետությունը չի եղել որևէ իշխանական տան ժառանգական պաշտոնը:
5. Վաղմիջնադարյան Հայաստանում ավատատիրական աստիճանակարգի գլուխ կանգնած էր թագավորը, դրա հաջորդ աստիճանին աշխարհակալ նախարարներն էին՝ բղեշխները և գործակալները:
6. X դարի վերջերին հայերը կազմում էին Կիլիկիայի բնակչության մեծամասնությունը:

46 Ընտրե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների ճիշտ բացատրությունները:

- ա. Հայկագուն–Երվանդունիների գահակալության սկզբնական շրջանում երկրի արքան հայտնի էր «Հայոց թագավոր» տիտղոսով:
- բ. Զրադաշտական կրոնի սպասավորները կոչվում էին քուրմ:
- գ. Վարչական առումով Վանի թագավորությունը բաժանված էր միավորների, որոնք կոչվում էին աշխարհներ:
- դ. Աստվածային գերագույն եռյակի պաշտամունքը բնիկ հնդեվրոպական երևույթ է և հայոց մեջ ունի վաղնջական ակունքներ:
- ե. Փարպեցին Արտաշես I–ի ստեղծած վարչական միավորներն անվանում է ստրատեգիաներ, իսկ դրանց կառավարիչներին՝ ստրատեգոսներ:
- զ. Վանի թագավորությունը հինարևելյան տիպի բացարձակ միապետություն էր:
- է. Հելլենիզմի դարաշրջանում հայոց մեջ տարածված կրոնը միաստվածային էր:

- 1) բ, դ, է
- 2) ա, գ, է
- 3) բ, գ, է
- 4) ա, դ, գ

47 Գտե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների սխալ բացատրությունները:

- ա. Ամբողջ միջնադարի ընթացքում միայն Վասպուրականի հայ բնակչության հոգևոր կյանքը կարգավորող նվիրապետական արքունի կոչվում էր Աղթամարի կաթողիկոսություն:
- բ. Հայաստանի պարսկա–բյուզանդական բաժանումից հետո Այրարատ նահանգի մեծ մասից կազմված վարչական միավորը հայտնի էր «Ներքսագույն Հայք» անունով:
- գ. Նախարարական տների կրտսեր իշխանները կոչվում էին սեպուհներ:
- դ. Հայաստանի պարսկա–բյուզանդական բաժանումից հետո Տուրուբերան նահանգը հայտնի էր «Մեծ Հայք» անունով:
- ե. Հայաստանի պարսկա–բյուզանդական բաժանումից հետո Տայք նահանգը հայտնի էր «Մեծ մասն Մեծ Հայոց» անունով:
- զ. Հերթ ոստիկանի «աշխարհագրով» մտցված՝ ըստ գերդաստանների՝ երդերի, ոչ մահմեդականներից գանձվող հարկը կոչվում էր ծխահարկ:
- է. Հայաստանի պարսկա–բյուզանդական բաժանումից հետո Բարձր Հայք նահանգը հայտնի էր «Մասն Մեծ Հայոց» անունով:

- 1) ա, է, գ
- 2) բ, գ, գ
- 3) ա, դ, է
- 4) բ, գ, է

48

Թվարկվածներից որո՞նք են 1830 թ. զանգվածային վերաբնակեցման հետևանքներ:

- ա. բայազետցիների և ալաշկերտցիների հաստատվելը Սևանա լճի ավազանում
- բ. կարսեցիների հաստատվելը Գյումրիում, Շիրակի դաշտում և Ապարանում
- գ. Մուշ և Վան քաղաքների զրկվելը մեծ թվով հայ առևտրականներից ու արհեստավորներից, որոնք կարևոր դեր ունեին Օսմանյան կայսրության տնտեսության մեջ
- դ. 75 000 արևմտահայերի վերաբնակվելը ռուսական տերությանն անցած տարածքներում
- ե. երգրումցիների հաստատվելը Սուրմալուում, Դարաչիչակում, Ապարանում և Փամբակում
- զ. Ախալքալաքում և Ախալցխայում հայ բնակչության տեսակարար կշռի շեշտակի աճը, նախորդ ժամանակներին բնորոշ ժողովրդագրական իրավիճակի վերականգնումը
- է. 45 000 պարսկահայերի տեղափոխվելը Արևելյան Հայաստան

- 1) ա, դ, գ
- 2) բ, ե, գ
- 3) ա, գ, է
- 4) բ, դ, է

49

Որո՞նք են իրադարձությունների իրական պատճառահետևանքային կապեր:

- ա. Բոլշևիկների Մայիսյան ապստամբության հետևանքով Զանգեզուրի երկրամասը մնաց ՀՍԽՀ կազմում:
- բ. Հայկական տարածքները զավթելու Խորհրդային Ադրբեջանի ծրագրին Խորհրդային Ռուսաստանի աջակցության հետևանքով Նախիջևանը անջատվեց Հայաստանից:
- գ. 1928–1940 թթ. բանվոր դասակարգի և ինժեներական անձնակազմի քանակական աճը բացատրվում էր նեպի կիրառմամբ:
- դ. Խորհրդային Հայաստանի արդյունաբերացման հետևանքով Ղափանը դարձավ տեքստիլ արդյունաբերության կենտրոն:
- ե. Հայաստանում բռնությամբ ներդրված բոլշևիկյան վարչակարգի քաղաքականության պատճառով տեղի ունեցան ժողովրդական զանգվածների ելույթներ:
- զ. Հայ–վրացական սահմանագատման համաձայնագրով Լոռին, բացառությամբ Հյուսիսային Լոռու հայկական մի խումբ գյուղերի, մնաց Խորհրդային Հայաստանին:
- է. Փետրվարյան ապստամբության պարտությունից հետո Հայաստանում շարունակվեց ռազմական կոմունիզմի քաղաքականության կիրառումը:

- 1) բ, ե, է
- 2) ա, գ, գ
- 3) բ, ե, գ
- 4) ա, դ, է

50

Ըստ ժամանակագրական հաջորդականության՝ թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել հինգերորդը:

- ա. Հյուսիսային պատերազմի սկիզբը
- բ. Իսրայել Օրու ժամանումը Շամախի քաղաք
- գ. Առաքել Դավրիժեցու «Գիրք պատմությանց»-ի տպագրումը իր կենդանության ժամանակ
- դ. հայկական պատվիրակության կազմում մահտեսի Շահմուրատի կրկին ժամանելը Փարիզ՝ բանակցությունները շարունակելու համար
- ե. Իսրայել Օրու կողմից ծրագրի ներկայացումը Պետրոս I-ին
- զ. Անգեղակոթի գաղտնի խորհրդակցությունը Իսրայել Օրու մասնակցությամբ
- է. Հայկական իշխանության ստեղծումը Սյունիքում
- ը. Օսմանյան պետության և Վենետիկի հանրապետության միջև երկարատև պատերազմի սկսվելը
- թ. Հակոբ Զուղայեցու պատվիրակության հասնելը Կ. Պոլիս
- ժ. Դավիթ Բեկի առաջին հաղթական մարտը ջևանշիր կոչվող քոչվոր ցեղի դեմ

- 1) ա
- 2) դ
- 3) գ
- 4) է

51

Ո՞ր իրադարձությունն է տեղի ունեցել վեցերորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Հովհաննես Կոմնենոս կայսեր գլխավորած բյուզանդական բանակի ներխուժումը Դաշտային Կիլիկիա
- բ. Լևոն I իշխանի կողմից Տարսոն, Մսիս և Ադանա քաղաքների գրավումը
- գ. խաչակիրների կողմից Երուսաղեմի թագավորության հիմնադրումը
- դ. Լևոն I իշխանի գերեվարությունը
- ե. Բերդուսի ճակատամարտը
- զ. Տաշիր-Ձորագետի թագավորության վերացումը
- է. Թորոս I-ի կողմից Սիս և Անավարզա քաղաքների գրավումը
- ը. Դավիթ Շինարար թագավորի գործի մուտքը Անի
- թ. Լևոն I-ի որդի Թորոսի փախուստը բյուզանդական գերությունից
- ժ. Թորոս I-ի կողմից Մանդալե եբայրներին մահապատժի ենթարկելը

- 1) ժ
- 2) Բ
- 3) գ
- 4) ը

52

Ըստ ժամանակագրական հաջորդականության՝ թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել հինգերորդը:

- ա. խորհրդա-գերմանական չհարձակման պայմանագրի կնքումը
- բ. Նելսոն Ստեփանյանի զոհվելը
- գ. Կարապետ Սիմոնյանին ԽՍՀՄ հերոսի կոչմանն արժանացնելը
- դ. Լազր Չափչախյանին ԽՍՀՄ հերոսի կոչում շնորհելը
- ե. Հայրենական մեծ պատերազմի սկիզբը
- զ. Գրիգոր Հարությունյանի ընտրվելը ՀԿ(Բ)Կ կենտկոմի առաջին քարտուղար
- է. 390-րդ դիվիզիայի կազմացրումը
- ը. Նվեր Սաֆարյանի նշանակվելը Թամանյան դիվիզիայի հրամանատար
- թ. Էջմիածնի վանքը փակելու վերաբերյալ ՀԿ(Բ)Կ կենտկոմի որոշման ընդունումը
- ժ. Երկրորդ աշխարհամարտի սկիզբը

- 1) գ
- 2) դ
- 3) է
- 4) է

53

Հրամանատարների անունները համապատասխանեցրե՛ք զորամիավորումների անվանումներին և ընտրե՛ք պատասխանի ճիշտ տարբերակը:

- 1. Առանձին հայկական կորպուսի Երևանյան զորախումբ
- 2. Կովկասյան կորպուս
- 3. Հայկական առանձին հարվածային զորամաս
- 4. Սարդարապատի ջոկատ
- 5. Հայկական կորպուս
- 6. Ղարաքիլիսայի ճակատամարտում Առանձին հայկական կորպուսի առաջին դիվիզիա

- ա. Դանիել Բեկ-Փիրումյան
- բ. Ալեքսանդր Բեյ-Մամիկոնյան
- գ. Անդրանիկ Օզանյան

- դ. Արշակ Տեր-Ղուկասով
- ե. Մովսես Սիլիկյան
- զ. Թովմաս Նազարբեկյան
- է. Միխայիլ Լոռիս-Մելիքով

- 1) 1-է, 2-բ, 3-դ, 4-ա, 5-է, 6-զ
- 2) 1-դ, 2-է, 3-զ, 4-է, 5-զ, 6-բ
- 3) 1-է, 2-է, 3-զ, 4-ա, 5-զ, 6-բ
- 4) 1-դ, 2-զ, 3-ա, 4-բ, 5-է, 6-զ

- ա. Խորհրդային իշխանությունը Փարիզի և Սան Ռեմոյի պայմանագրերով հրաժարվեց Հայկական հարցից, և այդ հիմնախնդրի ամբողջ ծանրությունն իր վրա վերցրեց Սփյուռքը:
- բ. 1920–ական թթ. սկզբին Հայկական հարցի համար դիվանագիտական պայքարը շարունակում էին Ազգային պատվիրակությունը՝ Պողոս Նուբար փաշայի, ապա՝ Լ. Շանթի գլխավորությամբ, և նախկին Հայաստանի Հանրապետության պատվիրակությունը՝ Ա. Ահարոնյանի նախագահությամբ:
- գ. Սփյուռքի հետ հարաբերությունները մասնակիորեն վերականգնվեցին միայն Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին՝ հակաֆաշիստական ընդհանուր ճակատի ստեղծման ընթացքում:
- դ. Սփյուռքում հայապահպանության և Հայ դատի լուծման գործում զգալի դեր էին խաղում հայ ազգային քաղաքական կուսակցությունները՝ ՀՅԴ–ն, Հնչակյան կուսակցությունը և Ազգային ազատական կուսակցությունը:
- ե. Հայկական ազգային կոմիտեի կամ Հայ դատի հանձնախմբի նպատակն է Արևելյան և Արևմտյան Հայաստանի միավորումը և միասնական հայկական պետության կազմումը միայն Վիլսոնի նախանշած սահմաններում:
- զ. Սևրի պայմանագիրը ստորագրած երկրները Լոնդոնի կոնֆերանսում փաստորեն հրաժարվեցին իրենց ստորագրություններից և վերանայեցին իրենց մոտեցումները Հայկական հարցի լուծման վերաբերյալ:
- է. Խորհրդային իշխանության տարիներին Հայ դատի և պահանջատիրության խնդիրներով հիմնականում զբաղվում էր Սփյուռքը, որովհետև Խորհրդային Հայաստանը զրկված էր ինքնուրույն արտաքին քաղաքականություն վարելու հնարավորությունից:

- 1) գ, զ, է
- 2) դ, է, զ
- 3) ա, դ, է
- 4) բ, զ, է

- ա. Ք. ա. VII դարի վերջին Հայկական լեռնաշխարհի հարավ-արևմուտքում վերականգնված Հայկազունների իշխանությունը համապատասխանում է սեպագիր աղբյուրների Արմե-Շուրբիա պետական կազմավորմանը:
- բ. Պոմպեոսի կողմից Պոնտոսը ռազմակալելուց հետո Միհրդատ Եվպատորը նահանջեց իր տերության հյուսիսային երկրամասերը, որտեղ էլ Ք. ա. 63 թ. ինքնասպան եղավ:
- գ. Տիգրան III-ը իր գահակալման վերջին շրջանում ձերբագատվեց Հռոմի միջամտություններից և, մերձենալով Պարթևստանին, սկսեց վարել ինքնուրույն քաղաքականություն:
- դ. Արտավազդ II-ը Կրասոսին առաջարկում էր պարթևների դեմ արշավել ոչ թե Հայաստանի հարավով, այլ Ասորիքի անապատներով, որպեսզի իր երկիրը զերծ պահի պարթևների հարձակումից:
- ե. Հրահատ IV-ը փոխեց իր վերաբերմունքը Հայաստանի հանդեպ և զգալի ռազմական օգնություն տրամադրեց թագաժառանգ Արտաշեսին:
- զ. Հայկազուն-Երվանդականների թագավորությունը երկրորդ համահայկական թագավորությունն է:
- է. Համադաշնությունների համակարգը բնորոշ էր Հայկական լեռնաշխարհին՝ սկսած Ք. ա. IV հազարամյակից:

- 1) բ, դ, զ
- 2) ա, դ, է
- 3) բ, գ, է
- 4) ա, գ, է

56 **Տրված փաստարկներից որո՞նք են ճիշտ:**

- ա. Հայ-թաթարական ընդհարումները սկիզբ առան 1905 թ. փետրվարի 6-ին Երևանում, ապա շարունակվեցին Բաքվում, Գանձակում, Նախիջևանում և այլուր:
- բ. Ռուսաստանում ապրող հայերի պատգամավորական Կենտրոնական ժողովը բացվեց 1906 թ. օգոստոսի 17-ին Էջմիածնում, որի նախագահ ընտրվեց Սիմոն Զավարյանը:
- գ. Վարդանը Թիֆլիսում սպանեց հայ-թաթարական ընդհարումների կազմակերպիչ Նակաշիձեին:
- դ. 1901 թ. նոյեմբերի 3-ին Անդրանիկը 37 հայդուկների և 20 զինված գյուղացիների հետ մտավ Մուշից հարավ-արևելք ընկած Ս. Առաքելոց վանք:
- ե. 1903 թ. գարնանը Սասունի հայտնի Շենիկ գյուղում ստեղծվել է ինքնապաշտպանության զինվորական մարմին՝ Անդրանիկի գլխավորությամբ:
- զ. 1917 թ. դեկտեմբերի 5-ին Երզնկայում ստորագրվել է զինադադարի համաձայնագիր Անդրկոմիսարիատի և Թուրքիայի միջև:
- է. 1917 թ. մայիսի 2-11-ը Թիֆլիսում կայացել է արևմտահայերի առաջին համագումարը:

- 1) բ, ե, գ
- 2) ա, դ, գ
- 3) բ, դ, գ
- 4) ա, գ, է

57 **Կատարե՛ք համապատասխանեցում և ընտրե՛ք պատասխանի ճիշտ տարբերակը:**

1. Դենշապուհի կողմից աշխարհագրի անցկացումը	ա. 449 թ.
2. Արտաշատի ժողովի գումարումը Հովսեփ կաթողիկոսի գլխավորությամբ	բ. 454 թ.
3. հայ նախարարների ժամանումը Տիգրան	գ. 482 թ.
4. Հովսեփ Վայոցձորցու մահը	դ. 484 թ.
5. Ճարմանայի ճակատամարտը	ե. 481 թ.
6. Հազարավուխտի գլխավորությամբ պարսից զորքերի ներխուժումը Հայաստան	զ. 447 թ.
	է. 450 թ.

- 1) 1-ա, 2-է, 3-գ, 4-բ, 5-ե, 6-գ
- 2) 1-գ, 2-ա, 3-գ, 4-ե, 5-բ, 6-դ
- 3) 1-ա, 2-է, 3-գ, 4-գ, 5-ե, 6-բ
- 4) 1-գ, 2-ա, 3-է, 4-բ, 5-գ, 6-դ

Թվարկվածներից որո՞նք բնորոշ չեն նեպին:

1. բնամթերային հարկաձևի կիրառումից հրաժարումը և միասնական հարկի գանձումը դրամով
2. բերքի ավելցուկի ազատ տնօրինումը գյուղացիների կողմից
3. գյուղատնտեսական մթերքների բռնագրավումների ժամանակավոր դադարեցումը
4. արդյունաբերական ձեռնարկություններին տնտեսական ինքնուրույնությունից զրկելը պետության կողմից
5. ազատ առևտրի վերականգնումը
6. գների ազատականացումը
7. մանր ձեռնարկությունների ազգայնացումը
8. շուկայական հարաբերությունների որոշ աշխուժացումը
9. հարկի չափի որոշվելը մինչև ցանքսը և տարվա ընթացքում այն երկու անգամ փոփոխելը

Տերմինների կամ հասկացությունների բացատրություններից որո՞նք են սխալ:

1. 1917 թ. նոյեմբերի 15-ին Անդրկովկասում կազմավորված գործադիր իշխանության մարմինը կոչվում էր Անդրկովկասյան սեյմ:
2. Պանթյուրքիզմը (համաթյուրքականություն) ենթադրում էր իսլամադավան բոլոր ազգերի միավորում օսմանյան Թուրքիայի դրոշի ներքո և քաղաքացիական պատերազմ (ջիհադ) բոլոր անհավատների՝ գյավուրների դեմ:
3. Ազատագրական պայքարի այն ձևը, երբ հայերը տարերայնորեն, անկազմակերպ դուրս են եկել կենաց ու մահու կռվի՝ իրենց ապրելու իրավունքն ու արժանապատվությունը պաշտպանելու համար, հայտնի է հայդուկային կամ ֆիդայական շարժում անունով:
4. Ստորին Բասենի վարչական կենտրոն Հասան կալան ռուս մեծ գրող Ա. Պուշկինն անվանել է «Արգրումի (Էրգրում) բանալի»:
5. Հայկական մարզի վերացումից հետո Շամախի կենտրոնով Այսրկովկասում ստեղծված վարչական միավորը կոչվում էր Կասպիական մարզ:
6. Թիֆլիսում 1917 թ. մարտին ստեղծված երկրամասի գործադիր իշխանության նոր մարմինը կոչվում էր Անդրկովկասյան հատուկ կոմիտե:
7. Երևան, Նոր Բայազետ, Նախիջևան, Ալեքսանդրապոլ ու Օրդուբադ գավառներն ընդգրկող և 1846 թ. ստեղծված վարչական միավորը հայտնի է Երևանի նահանգ անունով:
8. Հայ իրականության մեջ առաջին հրապարակախոսական տպագիր աշխատությունը հայտնի է «Նոր տետրակ, որ կոչի յորդորակ» անունով:

Տրված պատմական իրադարձությունների պատճառներից կամ հետևանքներից որո՞նք են ճիշտ:

1. Փոքր Ասիայում բռնկված պատերազմի ավարտից հետո Արտաշես I-ը, չեզոքություն պահպանելով, կարողացավ հաշտության պայմանագրում հատուկ կետ մտցնել, որի շնորհիվ Պոնտոսի հաշվին ընդարձակվեց Փոքր Հայքի տարածքը:
2. Վանի թագավորության և կիմերների միջև Ք. ա. 735 թ. սկսված պատերազմն ավարտվեց քոչվորների պարտությամբ:
3. Հայ-մարական համագործակցության արդյունքում կործանվեց Աքեմենյան տերությունը:
4. Երվանդ II-ի՝ Ք. ա. 360-ական թթ. գլխավորած հակապարսկական ապստամբությունն ավարտվել է պարտությամբ, որից հետո նա ապաստանել է Հունաստանում:
5. Տրդատ I-ի թագավորության վեցերորդ տարում Մեծ Հայքի խաղաղ կյանքն ընդհատվեց սարմատների ներխուժման հետևանքով:
6. Մելնկյան պետության դիրքերը թուլացնելու նպատակով Արտաշես I-ը աջակցեց Մարաստանի սատրապ Տիմարքոսի ապստամբությանը:
7. Ք. ա. 92 թ. սկսված հռոմեա-պարթևական բանակցությունների արդյունքում Հայաստանի դեմ ուղղված պայմանագիր կնքվեց:
8. Տիգրանակերտի գրավման պատճառն այն էր, որ քաղաքը պաշտպանող օտարազգի վարձկանները, կաշառվելով Պոմպեոսի կողմից, հռոմեացիների առջև դավաճանաբար բացեցին դարպասները:

Թվարկվածներից որո՞նք են ճիշտ արտահայտում հայկական միջնադարյան մշակութային կյանքի պատճառահետևանքային կապերը:

1. Մեսրոպ Մաշտոցի առաքելության արդյունքում հայկական դպրոցներ բացվեցին նաև Հայաստանի՝ Բյուզանդիայի գերիշխանության ներքո գտնվող արևմտյան մասում:
2. Ուշ միջնադարում Հայաստանի տնտեսական ու քաղաքական կացության հետևանքները առանձնապես ծանր եղան մանրանկարչության համար, երբ փակվեցին հայտնի մանրանկարչական մի շարք դպրոցներ:
3. Կրթության և մշակույթի զարգացման գործում որոշակի դեր են խաղացել նաև կաթոլիկ քարոզիչների և նրանց հայ գործընկերների հիմնած հոգևոր-մշակութային կենտրոնները, որոնցից էին Ծործորի և Քոնայի դպրոցները:
4. Խաչատուր Կեսարացու ջանքերով Եվրոպայից բերված տպագրական գործիքներով հայկական տպարան էր հիմնվել Նոր Զուղայում:
5. Անանիա Շիրակացու տոմարագիտական հաշվումների արդյունքում վաղ միջնադարում ներդրվեց «Անշարժ տոմար»:
6. Զարգացած միջնադարում հայկական տոմարագիտական մտքի նվաճումների արդյունքում հնարավոր դարձավ Դվինի երկրորդ եկեղեցական ժողովի կողմից Հայոց մեծ թվականի սահմանումը:
7. Հովհան Որոտնեցու և Գրիգոր Տաթևացու ղեկավար գործունեության արդյունքում XIV դարի երկրորդ կեսին և XV դարի սկզբին բեղմնավոր գործունեություն ծավալեց Տաթևի համալսարանը:

62 **Տրված փաստարկներից որո՞նք են սխալ:**

1. Երիտթուրքերի կառավարությունը 1915 թ. ապրիլի 5-ի հատուկ օրենքով արգելել է տերության քաղաքացիների մուտքն ու ելքը կայսրությունից:
2. 1918 թ. ապրիլի 9(22)-ին հայտարարվել է Խորհրդային Ռուսաստանից Անդրկովկասի անջատվելու և այն անկախ հռչակելու մասին:
3. Ռուսաստանյան առաջին հեղափոխությունն սկսվեց 1906 թ. հունվարի 9-ին՝ կայսրության մայրաքաղաք Մոսկվայում բանվորների խաղաղ ցույցի գնդակոծությամբ:
4. 1794–1796 թթ. Մադրասում Հարություն Շմավոնյանի նախաձեռնությամբ և հենց իր տպարանում լույս ընծայվեց հայկական առաջին պարբերականը՝ «Ազդարարը»:
5. 1862 թ. Աշիր փաշայի կազմակերպած գրոհը Զեյթունի վրա ավարտվեց նրանով, որ թուրքերը, կորցնելով ավելի քան 20 000 մարդ և իրենց ունեցած հրանոթները, փախուստի դիմեցին:
6. 1894 թ. Թիֆլիսում տեղի ունեցավ ՀՅԴ առաջին ընդհանուր ժողովը՝ համագումարը:
7. 1877–1878 թթ. պատերազմի օրերին կրկին ապստամբած զեյթունցիների պայքարի արդյունքում Մարաշի փաշան ստիպված էր Պապիկ իշխանին ճանաչել Զեյթունի քաղաքագլուխ:
8. Բեռլինի վեհաժողովի որոշումներից խիստ հիասթափվելով՝ Մկրտիչ Խրիմյանը և Խորեն Նարբեյը 1878 հուլիսի վերջին բողոք ներկայացրին մեծ տերություններին:
9. 1895 թ. սեպտեմբերի 18-ին Կ. Պոլսում հնչակյանները կազմակերպել են 4-հազարանոց խաղաղ ցույց:

63 **Տրված պնդումներից որո՞նք են ճիշտ:**

1. Լորիս Ջգնավորյանը 1991 թ. հիմնել է Գյումրիի մշակութային կենտրոնը:
2. ՀՅԴ ինքնավերացման համագումարից անմիջապես հետո Խորհրդային Հայաստանում վերացվեցին դաշնակցության ընդհատակյա կառույցները:
3. Մեծ եղեռնի հիսնամյա տարելիցի օրը Երևանում տեղի ունեցան զանգվածային ցույցեր և հանրահավաքներ. Հայաստանում նման ելույթներ եղան նաև 1980-ական թվականների սկզբներին:
4. ԽՍՀՄ հերոսներ Հունան Ավետիսյանը և Սուրեն Առաքելյանը կռվել են 89-րդ Թամանյան դիվիզիայի կազմում:
5. 1950-ական թթ. հայկական արվեստի վերելքը պայմանավորված էր նաև 1945 թ. Երևանի գեղարվեստական ինստիտուտի հիմնադրումով:
6. 1987 թ. հունիսի 18-ին Եվրախորհրդարանը դատապարտել է հայերի ցեղասպանությունը և կոչ արել Թուրքիայի կառավարությանը՝ ճանաչելու ցեղասպանության փաստը:
7. 1937 թ., միջազգային դրության սրվելու հետ կապված, խորհրդային իշխանությունները փոքր-ինչ մեղմացրին բռնությունների քաղաքականությունը:
8. Անդրկովկասի Դաշնությունը ԽՍՀՄ կազմում գոյատևել է մինչև 1939 թվականը:

Տրված պայմաններից որո՞նք են տեղ գտել Դամասկոսում կնքված հայ-արաբական դաշնագրում:

1. Արաբական խալիֆայությունն առնվազն երեք տարի Հայաստանից հարկ չէր գանձելու, իսկ դրանից հետո վճարվող խորհրդանշական հարկի քանակը որոշելու էին արաբները:
2. Հայերից գանձվող հարկի հաշվին հայերը պահելու էին 15-հազարանոց այրուձին, որը պետք է պատրաստ լիներ գործելու նաև այլ տեղերում:
3. Պարսիկների ներխուժման դեպքում խալիֆայությունն այնքան զորք էր ուղարկելու, որքան պահանջեին հայերը:
4. Արաբական խալիֆայությունն առնվազն երեք տարի Հայաստանից հարկ չէր գանձելու, իսկ դրանից հետո վճարվող հարկի քանակը որոշելու էին հայերը:
5. Գանձվող հարկի հաշվին հայերը պահելու էին 15-հազարանոց այրուձի, որը արաբների պահանջով պետք է պատրաստ լիներ գործելու նաև այլ տեղերում՝ բացառությամբ Բյուզանդական կայսրության դեմ արաբների մղած կռիվների:
6. Հայաստանի սահմանային խոշոր ամրոցներում արաբները տեղակայելու էին լավ մարզված և զինված կայազորներ:
7. Բյուզանդացիների ներխուժման դեպքում խալիֆայությունն այնքան զորք էր ուղարկելու, որքան կամենային հայերը:

Գտե՛ք այն երկու իրադարձությունները, որոնք խախտում են տրված շարքի ժամանակագրական հաջորդականությունը:

1. Ներոն կայսրի գահակալման սկիզբը
2. հռոմեա-պարթևական տասնամյա պատերազմի սկիզբը
3. Արտաշատի ավերումը Կորբուլոնի կողմից
4. Լեգարդա ամրոցի գրավումը Կորբուլոնի կողմից
5. փոքրաթիվ զորաջոկատով Տրդատի հեռանալը Ատրպատական եղբոր՝ Բակուրի մոտ
6. Պետոսի զորքի պարտությունը Հռանդեայում և ծաղրուծանակի ենթարկվելը
7. Ներոն կայսեր կողմից իր պայմանի հայտնելը Վաղարշ I-ին՝ Տրդատի Հռոմ մեկնելու և թագն իրենից ստանալու մասին
8. Մծբինում հռոմեա-պարթևական զինադադարի կնքումը և Կորբուլոնի զորամասի դուրս գալը Տիգրանակերտից
9. Հռանդեայի հաշտության պայմանագրի կնքումը

66

Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

1. Արուճ ավանում Ս. Գրիգոր եկեղեցու և իշխանական պալատի կառուցումը
2. Վրաց եկեղեցու անջատվելը Հայ եկեղեցուց
3. Կոմիտաս Մամիկոնյանի օծվելը հայոց կաթողիկոս
4. Քաղիսիայի ճակատամարտը
5. Համագասպ Մամիկոնյանի ճանաչվելը հայոց իշխան
6. Մրենի եկեղեցու կառուցումը
7. Վարազտիրոցի փախուստը գերությունից և վերադարձը հայրենիք

--	--	--	--	--	--	--	--

67

Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

1. ՀՀ դառնալը ՄԱԿ-ի լիիրավ անդամ
2. ՀՀ-ում բազմակուսակցական համակարգ ստեղծելու մասին օրենքի ընդունումը
3. ՀՀ դառնալը ԵԱՏՄ-ի լիիրավ անդամ
4. ԱՊՀ ստեղծումը
5. «ՀՀ պաշտպանության նախարարության մասին» որոշման ընդունումը
6. Հրանտ Դինքի սպանությունը
7. ՀՀ լիիրավ անդամակցությունը Եվրոպայի խորհրդին

--	--	--	--	--	--	--	--

68

Ապստամբության կամ խռովության տարեթվերը համապատասխանեցրե՛ք դրանցում գլխավորող կամ ղեկավար դեր ունեցած մարդկանց անուններին:

- Ա. Արշակ Արշակունի
 Բ. Հովնան Խութեցի
 Գ. Արտավան Արշակունի
 Դ. Մուշեղ Մամիկոնյան
 Ե. Վարդան Մամիկոնյան
 Ջ. Գրիգոր Մամիկոնյան
 Է. Վասպուրականի Սմբատ իշխան

1. 774–775 թթ.
2. 571–572 թթ.
3. 539 թ.
4. 748–750 թթ.
5. 703 թ.
6. 548 թ.
7. 850–855 թթ.
8. 538 թ.

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Ջ	Է

Կատարե՛ք համապատասխանեցում:

Ա. Վազգեն Մանուկյան
Բ. Լևոն Տեր-Պետրոսյան
Գ. Սուրեն Թովմասյան
Դ. Սարգիս Լուկաշին

Ե. Հենրիխ Պողոսյան
Զ. Խաչիկ Մուղղուսի
Է. Արթուր Մկրտչյան

1. Կոմկուսի ԼՂԻՄ մարզկոմի առաջին քարտուղար
2. ՀՍԽՀ Ժողովրդական տնտեսության խորհրդի նախագահ
3. Հայաստանի Գերագույն խորհրդի նախագահ
4. ՀԿ(Բ)Կ կենտկոմի առաջին քարտուղար
5. Ազգային ժողովրդավարական միության նախագահ
6. Խորհրդային Հայաստանի ներքին գործերի ժողկոմ
7. ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի նախագահ
8. ՀԿԿ կենտկոմի առաջին քարտուղար

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է

Տրված վեց պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրե՛ք «Ճիշտ է», «Միասլ է», «Զգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

1. ՀԽՍՀ–ն վերանվանվել է Հայաստանի Հանրապետություն անկախության մասին հանրաքվեի արդյունքում:
2. Հայաստանի անկախության մասին հռչակագրով ընդունվում էր ՀՀ օրենքների գերակայությունը ԽՍՀՄ օրենքների նկատմամբ. եթե ԽՍՀՄ օրենքը հաստատվում էր ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից, ապա այն գործելու էր հանրապետությունում:
3. Խորհրդային Հայաստանում 1967 թ. գործում էր 112 գիտահետազոտական հիմնարկ, որոնցում ընդգրկված էին 20 հազարից ավելի գիտական աշխատողներ:
4. ՀՀ սահմանադրական առաջին փոփոխություններով տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների ժամկետը դարձավ չորս տարի:
5. Խորհրդային Հայաստանի Գիտության և արվեստի ինստիտուտի մեջ մտնում էին երեք տարով ընտրված իսկական և թղթակից անդամներ, իսկ ինստիտուտի բարձրագույն մարմինը նրա անդամներից կազմված խորհուրդն էր:
6. Հայաստանի անկախության մասին հռչակագրի տնտեսական բաժնում նշվում էր, որ Հայաստանի տարածքում հողը, ընդերքը, ձեռնարկությունները համարվում են բացառապես հայ ժողովրդի սեփականությունը: